

Spektakulær udsigt fra restauranten ved Kap Det Gode Håb.

SYDAFRIKANSKE SPECIALITETER

Sydafrika er afrikanske naturoplevelser i rå mængder kombineret med europæisk komfort.

Tekst og foto:
MADS STENSTRUP
Jyllands-Postens
udsendte medarbejder

SYDAFRIKA

Grillaftenen oppe bag lodget's lille pool venter. Mørket er faldet helt på, da jeg efter et hurtigt brusebad trækker i en herlig ren T-shirt oven på en lang køretur og en svedig flodsejls med både krokodiller, flodheste og masser af fugle. Sydafrikas mangfoldighed ud i flora, fauna og geologi er ikke noget, man kommer spadserende til.

Småantilopernes vagtsomme øjne møder mig glimtende hvide og blå, da lyset fra bungalowens døråbning falder ud i mørket.

Gruppen af impalaer er stimlet sammen kun 5-10 meter væk.

Et langt øjeblik er vi lige paralyseret af mødet med hverandre, inden jeg erkender den ufarlige situation og ufortrødent genoptager min færd mod aftenens kudosteak. Selv om vi undervejs har set mange impalaer græsse, har vi af guiden i minibussen også fået af vide, at de i virkeligheden er meget sky og straks pist væk, hvis vi prøver at stå ud. Kløge Aage ...

I mørke vinder de charmerende små antilopers nysgerrighed åbenbart over frygten. Ligesom det en time tidligere lykkedes at komme så tæt ind som tyve meter af et par zebraer, der godt nok tidligt har spottet mig i buskadset, men alligevel nysgerrigt fortsætter med at græsse i solnedgangen. De pyjamasstribede småheste beslutter først, at det er tid at sige godnat og for-

trække, da sangen fra en flok glade tjenestepiger der på vej ad stien fra en åbenbart nærliggende landsby kommer for tæt på. Det viser sig senere at være dem, der serverer kudoen ved grillen for os senere på aftenen.

Det store i det små

Selvfølgelig ses de mest imponerende af Afrikas savannedyr bedst i nationalparkerne, alligevel er det ofte lige så meget de små ting, som man oplever alene og uiscesnat, der fascinerer.

På vej gennem buskadset havde jeg allerede haft en vis succes med at skabe et par

Fortsættes >

Vortesvin i Krüger Parken a la Disneys populære Pumba.

- > minutters nysgerrighed hos 3-4 travle småaber i et træ ved at efterligne deres sjove lyde.

Og stadig på listefødder på vej tilbage til bruseren og den rene T-shirt nydes et øjeblik en familie af de små marsvinlignende mangus'er, der på række smutter over grusvejen 30 meter længere fremme.

En kanontime under en i øvrigt fremragende Sydafrika-rundtur fyldt med en masse mindeværdige naturoplevelser.

En lille uge tidligere er vi landet i Johannesburg Lufthavn. Et kort stop på vej over landbrugshøjlandet mod øst i hovedstaden Tshwane (tidl. Pretoria) med de smukt lillablomstrende Kapok-træer for at se bl.a. retsbygningen, hvor Nelson Mandela i sin tid blev dømt.

Videre undervejs fornemmer vi historien om først buskmændene og senere de såkaldte Voortrekkers, de hollandske bønder, boerne, der indtog Sydafrika før briterne, der igen med imperiet i ryggen særdeles brutalt tvang boerne nordpå i 1830'erne.

Mod turens højdepunkt

Det er ikke Afrika, man tænker først på her med udsigten til enorme kornmarker og citrus-plantager og med bynavne som Berlin

elt rovdyrene dvaske ind i skyggerne. Senere på dagen, når vi også at opleve masser af elefanter trampe over vejen tillige med både hvide og også et enkelt sort næsehorn. Det sidste beskrives som en sjældenhed, der får parkens egen medkørende guide, der tillige er chauffør, til febrilsk at fumle sit eget lommekamera frem.

Lever op til forventningerne

Kruger-parken, fremsynet stiftet af boerlederen, Paul Kruger, er lige så imponerende, som jeg var stillet i udsigt hjemmefra. Derinde på det enorme område er det ikke svært at forestille sig, at vilddyrerne kan gemme sig og føre en naturlig tilværelse. Mennesket kommer kun på 5 pct. af arealet, skønt parken har 3.000 ansatte. Og alligevel er rækken af de dyr, vi når at se, inden aften nærmest endeløs. Vandbøffel, gnu, kudu, skildpadde, ørn, grib for nu at fortsætte.

Men nogle gange er det jo de oplevelser, som man ikke ventede sig helt så meget af, der bliver de mest mindeværdige, og sådan synes jeg egentlig det var, et par dage senere efter at have overnattet i den besynderlige Kong Mswati III (og hans 14 hustruers) ludfattige og AIDS-hærgede Swaziland med en gennemsnitsalder på 33 år.

Nu besøger vi Hluhluwe Game Reserve midt i den legendariske zulukonge Shaka Zulus gamle krigerrige, hvor den modbydelige tsetsefluen er ddt-sprøjtet på flugt til fordel for store sukkerrørsmarker.

Godt nok langt mindre end Kruger, og derfor næppe interessant for mange dages udforskning, men for blot en enkelt dag, og specielt denne magiske morgen, var det fantastisk at komme til denne naturpark, hvis mange småbjerge, dale, og højere træer gav oplevelserne mere dybde i modsætning til Krugers fladere savanne.

At fornemme morgensolen spille i de lave vatagtige banker af dis, hvor træerne rager ovenud i det stadig bløde lys, fik én til at mindes de smukkeste naturfilm.

Tæt på elefanterne

Og så var der jo lige gruppen på vel 100 bavianer, som luntende langs grusvejen slår følge med vores køretøj et kvarters tid. Senere møder vi en gruppe elefanter med en ung han så fyrrig, at en medrejsende norsk kvinde er ved at falde sidelæns ud, da den rykker helt tæt ind på vognen og saluterer så kraftigt, at bøllematte og solbriller er ved at blæse af de medrejsende.

Men Sydafrika er også meget andet end de store dyreparker.

Efter en uge i Nordøst ender vi i første omgang i Durban, de velstillede sydafrikanske pensionisters svar på Miami, hvorfra vi flyver videre sydvest på til Port Elisabeth og en anden klimazone. Køreturene bliver aldrig kedelige på grund af guidens velbevandrede skoleridt i historien om briterne, voortrekkers, boerkrigene, Shaka Zu-

Som en spytklat på grænsen mellem Sydafrika og Mozambique ligger det ludfattige Swaziland, hvor mange lever af at opdræde med gamle stammeritualer for turisterne.

Elefanter ser man hver gang i Krüger, hvor der lever mere end 12.000 af dem.

og Belfast Falls med hollandsk-inspirerede pandekagerestaurationshuse på hvert gadehjørne.

På andendagen er vi vågnet i Mpumalanga, den tidligere provins Transwall, og har de første par dage her primært nydt de gamle guldgraverbyer og de store vidder med udsynet over de enorme kløfter på Panorama-ruten. Så på tredjedagen er turen gået ind til hele rundrejsens forventede højdepunkt, Kruger-nationalparken, verdens største og mest kendte, næsten så stor som hele Jylland.

Vi ankommer iført varme trøjer og rigeligt myggespray med daggrødet ved femtiden. Vi indplaceres to eller tre ad gangen på bænkerækker på ladet af små jeep-lignende pickups, og når, allerede inden de medbragte morgenmadpakker, at se både flodheste morgenbade i vandhullet, og ikke mindre end fire løver samt giraffer, zebraer, gribbe, isfugle m.fl.

Det er vigtigt at komme, inden solen får for megen magt, derefter forsvinder speci-

lu og inderne, der blev importeret til sukerrørene og "Den store sjæl" Mahatma Ghandis kamp for indernes rettigheder, først i Sydafrika og så derhjemme. Og senere selvfølgelig Nelson Mandelas historie og nutiden.

I Port Elizabeth besøges bl.a. et par af de townships, hvor 100.000'er sorte sydafrikanere stadig lever i veritable ghettoer. Bl.a. Red Location, hvor svenskerne – vores godhjertede og altid politisk korrekte – broderfolk, har bygget et apartheidmuseum så stort og kostbart med udstillinger om alle heltene fra modstandskampen, at man overvejer, om man ikke for de samme penge kunne have reddet en stor del af de omkringboende fra socialt armod. I det mindste har mange af dem dog fået småjobs i betonklodsene, som besøges flittigt af skolegrupper fra hele landet.

Motion og vin

Efter Port Elisabeth fortsætter vi langs den smukke såkaldte Garden Route og de hyggelige kystbyer til Wilderness og gør bl.a. stop i den specielle Tsisikamma Nationalpark med den smukke nordamerikansk-lignende natur. Her er der endelig mulighed for lidt motion, nu da vi er væk fra de store rovdyr. Vi besøger drypstenshulerne ved Cango Caves og når en tur ned omkring Afrikas sydligste punkt, inden Stellenbosch, Sydafrikas fine gamle hvidkalkede universitetsby med de små hyggelige high-tea-cafeer og sammen med Robertson hovedby for den stadig bedre vinproduktion, der afprøves.

Sydafrika-rundturen slutter selvfølgelig i Kapstaden, prist som verdens smukkeste beliggende millionby, med den fænomenele udsigt fra Table Mountain, den berømte Waterfront med butik- og forlystelseslivet, hvor de lokale vine ikke smages bedre end til lokal hummer, skaldyr og steaks. Samt selvfølgelig Robben Island, hvor Mandela tilbragte en stor del af sine 26 år i fængsel.

Men også med en fantastisk dag på Cape-halvøen med den unikke barske natur, verdens eneste skaldyrsspisende bavian, bådture til Duiker-øen og den enorme sælkoloni samt Boulders Bay med kolonien af sjove afrikanske pingviner, lokalt kaldet jackass-pingviner.

mads.stenstrup@jp.dk

SYDAFRIKAS SKAGEN

Børnelærdommen revideres ved det charmerende, men også barske Cap L'Agulhas.

Af MADS STENSTRUP

De fritgående "jackass"-pingviner ved Boulders Bay trækker masser af turister til.

Fiskerhus ved Cap L'Agulhas, Afrikas charmerende men ofte også stormomstuste sydligste punkt

Endnu en gang må ens børnelærdom til revision. Kap Det Gode Håb er faktisk ikke Afrikas sydligste punkt om end turistguiderne inde fra Cape Town stadig pisker en "først på månen-stemning" frem, hver gang rundtursbusserne når dette punkt. Hidsigt knappes op for lokalt fremstillet boblevand, mens folk utålmodigt står i kø for at blive fotograferet som den eneste ene ved det markerende skilt.

Cape of Good Faith er i bedste fald noget, der minder om Sydafrikas sydvestlige punkt.

Langt færre turister når frem til det rigtige sydligste punkt Cap L'Agulhas, der hvor Det Indiske Ocean og Atlanterhavet officielt mødes, og hvor utallige skibe gennem historien er gået ned. Og det er egentlig synd, for her er en geologi, blomsterflora og en let stemning i skyggen af det brutale hav og det forræderiske skær, der dog lyskes op af et bemærkelsesværdigt 18. meters fyrtårn. Et sted, der kunne minde om vores eget Skagen.

Ud af intetheden serverer de små restauranter alle slags fisk og de gamle små fiskerhuse er på en gang velholdte og hvidkalkede og charmerende skæve med skorstenene, der minder om røgerierne på Bornholm. Pas på skildpadderne, som der står

på skiltene på den klippefyldte strand, der også danner udgangspunkt for fantastiske hvalobservationer i sæsonen.

Lang rejse

Til gengæld er det bestemt ikke en lige-rundt-om-hjørnet tur til Cap L'Agulhas fra Cape Town, som til Cape Point og Kap Det Gode Håb.

L'Agulhas, der på portugisisk henviser til kompasnålen, der lige her pegede stik nord uden afvigelser, ligger fem-seks timers kørsel fra Kapstaden. Hen af bumpede dirtroads, der nok kan sætte maven i svingninger, gennem landbrugsland, der domineres af store strudsfarme, og hvor man ikke behøver at være særlig heldig for at se hverken antiloper eller den blå hejre, Sydafrikas nationalfugl.

Til gengæld møder man her en unik, barsk natur, der trods sit varmere klima minder mere om Vestkystens derhjemme eller måske Bretagnes end om Afrika. Underlige installationer, der skal forhindre vinden i at slå ned i skorstenen, minder en om de voldsomme storme, der ofte raser på disse egne.

Men heldigvis ikke, da Explorerer kigger forbi.

Fortsættes >

Mindeværdig morgenstemning over den mindre nationalpark ved Hluhluwe, 400 km nord for Durban.

AIDS SOM TURISTATTRAKTION

Rejsearrangøren Kuoni foranstalter indsamling og besøg på et aids-hospice.

Af MADS STENSTRUP

Så godt må man ikke have det uden at få lidt dårlig samvittighed ...

Når man har nydt Sydafrikas mange vilde dyr og landets storslåede vidder. Når man har smovset i de velhængte bøffer og lækre skaldyr, og når man dertil har skyllet efter i landets

fremragende vin, er der en pris, der skal betales.

For Sydafrika er også et fremragende land at få dårlig samvittighed i. Over mange sortes forhold selvfølgelig. Og over aids, der rammer benhårdt og særligt de uskyldige børn, i et land hvor det sociale sikkerhedsnet er en joke.

Hos Kuoni, der arrangerer rundrejser i Sydafrika, har man valgt at bruge en dag på landets svøbe og skyggeside. Til dagligt mærker turistene nemlig ikke meget til, at over 25 pct. af landets borgere er smittet med hiv, og at gennemsnitsalderen for landets sorte befolkning er faldet til langt under 50 år. Tværtimod virker landet på overfladen nærmest ekstra vitalt, da der af gode grunde ses meget få gamle på gaderne.

Inden afgang ud til et aids-hospice i en af Port Elizabeths sorte ghettoer samles der ind i minibussen. Der stoppes ved et supermarked, hvor der for pengene købes tømælk, bleer og meget andet, som guiden ved, at man bliver taknemmelig for. På hjemmet, der ikke modtager en krone i offentlig sydafrikansk bevilling, lever 14 voksne og 17 børn, heraf syv babyer.

Og det er hjerteskræende at møde så nuttede små smilende skabninger og tænke på deres fremtid.

Hele gruppen er med

Forstanderen, en lille handlekraftig dame af indisk afstamning, fortæller om den liberale seksuelle omgang, som specielt de sorte bedriver i et land, hvor de traditionelt ikke har haft mange penge til at betale en tjeneste med. Og om de fejlagtige myter i de sortes samfund, der giver hiv perfekte smittemuligheder, herunder, at en mand med hiv kan helbredes, hvis han blot kan finde et par purunge jomfruer at have omgang med.

»På hospicet lærer vi de patienter, der kommer, at de ikke kommer til at dø her. Vi fodrer dem op og lærer dem at spise sund mad og plante grøntsager hjemme i haven. Vi forklarer, at de må stoppe deres promiskuøsitet, og jeg truer familier, der ikke vil vide af deres syge slægtninge, med at jeg personligt kommer og afleverer dem i min aids-bil foran deres dør,« fortæller Agnes Bouwer under rundvisningen i det slidte, men rene center, der er præget af et sammenskrab af brugte møbler, men også Bouwers optimisme.

Blomsterbedene udenfor er fyldte med alfer, nisser og andre eventyrfigurer, og mange frivillige, lokale og bl.a. amerikanske studerende, lægger en stor indsats.

En norsk medrejsende og ansat i en bank Aalesund vil hjem og lave en indsamling på sin arbejdsplads:

»Det er helt på sin plads, at vi på sådan en rejse også oplever denne side af den sydafrikanske hverdag. Jeg ville nødigt komme hjem og sige, at jeg ikke også havde set det,« siger hun.

På forhånd har guiden fastslået over for rejsegruppen, at netop denne dag er frivillig på rundrejsen. Man kan også slappe af hjemme ved hotellets pool. Men alle er naturligvis fulgt med.

Lille dreng i Port Elizabeths Red Location-slumkvarter. Bl.a. på grund af AIDS'en har han ikke stort håb om at blive 40 år.

MR. KRISTENSENS RESTAURANTER

Iværksætteren Thorkild Kristensen er Mr. Kristensen i Cape Town – fra Waterfront-restauranter satser han nu på drift af eksklusive restauranter.

AF MAD S STENSTRUP

Han kommer der ikke helt så ofte som tidligere, den aalborgensiske byggematador Thorkild Kristensen, der gennem et menneskeliv har tjent millioner på bl.a. butiksentre- og sommerhusbyggerier, hvor andre ikke så mulighederne. I bl.a. Danmark, Tyskland og Østeuropa

I Sydafrika og specielt i Cape Town har Mr. Kristensen i mere end 10 år også været en stor mand, som en af pionererne bag byens berømte Victoria & Alfred Waterfront og indehaver af tre af de største og bedste restauranter netop dér. En god søndag har hans ansatte, som han har omkring 800 af, nemt kunnet lange 25.000 glas fadøl over disken til tørstende sydafrikanere og turister, der nyder et svalende glas, mens søløver, sæler, delfiner og somme tider også hvaler vækker begejstring med udseendet akrobatik i havnebassinene.

Picnic med stil

For nylig har den 67-årige byggematador ændret sydafrikansk strategi for sit KOR, restaurationskæden Kristensen Oceanfront Restaurants. Han er ved at forlade havnefronten, som nu er veletableret.

Som den igangsætter, han er, har han i stedet investeret penge i en række vinfarmer eller rettere en række mere eller mindre eksklusive restauranter og beværtninger i forbindelse med nogle af Stellenbosch-områdets bedste og mest kendte vinhuse. Det gælder Spier, Groot Constantia (Sydafrikas ældste) og Boschendal.

»Jeg er igangsætter. Waterfrontrestauranterne er veletablerede. Nu skal der ske noget nyt,« forklarer Thorkild Kristensen.

Mens Boschendal nok er lidt mere eksklusiv med bl.a. østers på frokostbuffeten, er de to andre steder mere folkelige, og Spier har nærmest lidt karakter af forlystelsespark med sin golfbane. Ud over egentlige restauranter her driver Kristensen også »picnic-ariaers« med store delikateseudsalgssteder, hvor man selv kan vælge indholdet til en velassorteret frokostkurv, som man så kan sætte sig ud i parken med. Men selvfølgelig med hvid dug og tjener, der kommer og skænker vinen i krystalglassene.

Thorkild Kristensen foran en af sine tre Waterfront-restauranter i Cape Town.

Sydafrika Sådan kommer man af sted

Adskillige flyselskaber flyver med flyskift i en europæisk lufthavn til Johannesburg og Cape Town for knap 7000 kr. Billetten kan købes, så man flyver ud til den ene lufthavn og hjem fra den anden. Indenrigsflyvninger kan købes billigt i kombination, når hovedbilletten erhverves. Vi fløj med South African Airways fra London. Den beskrevne rejse er en rundrejse, som arrangeres af Kuoni. Rejsen hedder "Den sydafrikanske sjæl", varer 17 dage og koster ca. 18.600 kr. Læs mere om rejsen på www.kuoni.dk

Om Sydafrika

Med sine 1.220.000 kvm er landet større end Tyskland, Frankrig og Italien tilsammen og derfor uoverkommeligt at få mere end ét indtryk af på selv en tre-ugers ferie. Befolkningen afspejler landets dramatiske historie og er for firefemtedelede vedkommende sorte. 10 pct. er hvide, mens resten er mulatter eller indere. Landets nyere historie er velkendt verdenshistorie, hvis efterdønninger Sydafrika kæmper med i dag. Det brutale hvide apartheid-styre måtte i 1994 overlade magten til det sorte flertal. Siden er en mindre sort middelklasse og en tilsvarende mindre hvid underklasse opstået, mens flertallet af de sorte stadig er ludfattige, og flertallet af de hvide fortsat lever over dansk niveau.

Klima: Tropisk eller subtropisk og temmelig tørt i nationalparkerne grænsende til Middelhavsklima i Kapstadsområdet med voldsomme storme i vinterperioden (vores sommer).

Prisniveau: Hvad angår mad og drikke under halv pris af det danske, tættere på det danske, når det gælder f.eks. hotel.

Sikkerhed: Landet har et erkendt sikkerhedsproblem med megen volds- og bandekriminalitet. Det anbefales ikke at opholde sig uden for hotellerne efter mørkets frembrud.

Transport: Landevejene er fortræffelige, og biludlejningen velfungerende. Har man ikke mod på dette, anbefales de organiserede rundrejser.

Valuta: En rand er ca. 80 danske øre.

Det husker vi turen for

Den fantastiske natur, og i mindre grad – da dette ikke var målet – den sociale skævvridning.

3 gode og dårlige ting ved rejsen

Plus

- > Glimrende hoteller, restauranter og overordentlig velassorteret vareudvalg i supermarkeder.
- > Velfungerende naturparker med gode guider, køretøjer, cafeteriaer, souvenirudsalg og toiletter.
- > Velholdte og store landeveje.

Minus

- > Sikkerheden, man bør være meget agtpågivende, specielt efter mørkets frembrud.
- > Afstandene. Vi nåede at køre 4.500 km på 16 dage og dertil flyve en indenrigsstrækning.
- > Aids – hold bukserne lukket.

DET REGNER ALDRIG PÅ LOLLAND

- temperaturen er altid 30°, vandet 28° og der er palmetræer over det hele.

Lalandia garanterer, at jeres ferievejr bliver fantastisk! Bo med hele familien i et lækkert feriehus, tæt ved strand og natur og med adgang til 25.000 m² sjove indendørs aktiviteter. Børn og voksne kan lege og slappe af i et kæmpe tropisk Badeland, et 1.000 m² Monkey Tonky legeland, en skøjtehal, et bowlingcenter og meget, meget mere. Lalandia er simpelthen super ferieoplevelser for hele familien året rundt!

Tilbud:

**Ta' 3 overnatninger - betal for 2
Priseksempel for 2 voksne og 2 børn
kun 1.760 kr.* - spar 33%**

**Bestil brochure eller book nu på
tlf. 5461 0690 eller www.lalandia.dk**

Husk!

Gæster til Lalandia får rabat på Storebæltsbroen og Scandlines Spidsbjerg-Tårs overfarten. Se mere på www.lalandia.dk

*Gælder ved 3 overnatninger i 82-feriehus med ankomst på mandage eller torsdage i perioderne: 01.05-22.06, 27.08-12.10, 22.10-26.10, 05.11-30.11 2007 (uge 20 kan ankomme mandag). Prisen er inkl. adgang til Badeland, Monkey Tonky Land, børneunderholdning og sitringegang. Ekskl. miljøstift.

- meget, meget mere end et Badeland

Lalandia Centret 1 · DK-4970 Rødby